

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

APRIL 3 • 2013

Runmynt från 1100-talet efter gotländsk mynträkning

Felgraverat Säter-öre 1629

Wij järnverk i Ugglebo socken och dess polletter

Riksgäldskontorets räntebärande anvisningar 1915

Pris 30 kr

LÖRDAG 11 MAJ KL 12.00

Vårkvalitén

(myntauktion kl 18.00)

VISNING

Lördag 27 april 9–19

Lördag 4 maj 13–16, söndag 5 maj 13–16, onsdag 8 maj 13–18,
torsdag 9 maj 13–18, fredag 10 maj 13–18, lördag 11 maj 10–12

Katalog Vårkvalitén online: www.skanesauktionsverk.se
publiceras onsdag 24 april

SAMLARMYNT AV HÖG KLASS PÅ VÅRENS KVALITÉTSAUKTION

Det är för oss på Skånes Auktionsverk en stor glädje att i vår kunna erbjuda en myntsamling av det mer ovanliga slaget. Även om tyngdpunkten är förankrad i 1700-talets produktion är spektrumet brett. Nära 800 år av svensk myntprägling täcks, allt från tiden för Stockholms grundande på 1250-talet ända fram till Gustaf V:s dagar. Inte mindre än 24 av samlingens totalt 294 objekt är kopparplåtar i skick klart över genomsnittet för sin kategori och därmed attraktiva samlarobjekt.

 **SKÅNES
AUKTIONSVERK**

0418-599 90, info@skanesauktionsverk.se
www.skanesauktionsverk.se
Ringvägen 48, 261 41 Landskrona

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

KANSLI OCH REDAKTION

Banérsgatan 17 n b
115 22 Stockholm
Tel. 08 - 667 55 98
Måndagar

kl. 10 - 12 och 13 - 16

Fax 08 - 667 07 71

info@numismatik.se

Plusgiro 150007 - 3
Bankgiro 219 - 0502
Svenska Handelsbanken

CHEFREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Monica Golabiewski Lannby
monica@numismatik.se

PRENUMERATION

200 kr / år (8 nr)

Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

Kom ihåg att
meddela adressändring!

SNT trycks med bidrag från
*Gunnar Ekströms stiftelse för
numismatisk forskning* samt
*Sven Svenssons stiftelse för
numismatik*.

För insänt ej beställt
material ansvaras ej.
Texter och bilder i SNT
lagras elektroniskt och publiceras
som pdf på SNF:s och KMK:s
hemsidor.

Den som sänder material till SNT med-
ger elektronisk lagring / publicering.

TRYCK

Kaigan

ISSN 0283-071X

VÅREN 2013

Föreningens aktiviteter

APRIL

24 Föreningskväll

Plats Banérsgatan 17

18.00 KÖP, BYT OCH SÄLJ. Tag med numismatiska objekt som ska lämna din samling. Föreningen bjuder på enklare förtäring.

MAJ

4 - 5 SNF:s årsmöte

Plats Vetlanda (Ädelfors)

Ett utförligt program meddelades på sidan 44

i marsnumret 2013:2 samt på: www.numismatik.se

29 Föreningskväll med föredrag av Jan-Olof Björk

Plats Banérsgatan 17

18.00 Svenska Numismatiska Föreningens ordförande Jan-Olof Björk talar om:
Svenska provmynt genom tiderna. Föreningen bjuder på enklare förtäring.

Föreningskväll
24/4

Välkomna!

Inte bara SNT, både äldre och nyare, kan köpas direkt hos SNF på Banérsgatan. Här finns även föreningens egna utgåvor som Smärre Skrifter och Monografier samt Numismatiska Meddelanden. Kontakta: info@numismatik.se

SNT FINNS PÅ FACEBOOK

Kungl. Myntkabinettets verksamhet

KULTURNATTEN 20 APRIL. *Kulturnatt Stockholm* är ett initiativ från Stockholm stads kultur-förvaltning som vill visa upp bredden av Stockholms kulturliv. Även denna gång deltar Kungl. Myntkabinettet som de senaste åren har varit mycket välbesökt med ett populärt program. *Välkomna lördag 20 april kl. 18.00-24.00!*

Läs mer på: www.kulturnattstockholm.se

KMK FINNS PÅ FACEBOOK OCH TWITTER

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Adress: Banérsgatan 17 n b, Stockholm. T-bana Karlslan; buss 4, 44

Kansli: måndagar kl. 10 - 12, 13 - 16

Stängt: midsommar - 1 september; jul- och nyårshelgerna

www.numismatik.se

KUNGL. MYNTKABINETTET

Adress: Slottsbacken 6, Stockholm. T-bana Gamla stan; buss 2, 43, 55, 59, 76

Utställningar: måndag - söndag kl. 10 - 16

Numismatiska boksamlingen: torsdagar kl. 13 - 16

www.myntkabinettet.se

TUMBA BRUKSMUSEUM

Adress: Sven Palmes väg 2, Tumba. Pendeltåg Tumba; buss 725

Utställningar: sept. - april, lörd. - sönd.; maj - aug. tisd. - sönd. kl. 11 - 16
www.tumbabruksmuseum.se

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

presenteras även på Svenska Numismatiska Föreningens och Kungl. Myntkabinettets hemsidor:
www.numismatik.se respektive www.myntkabinettet.se

Den tryckta tidskriften kommer ut första veckan i februari – maj, september – december.
På hemsidorna kan man sedan ta del av SNT i lågupplöst pdf-format.

1/12 sida
47 x 50
mm
250 kr

1/8 sida
72 x 50
mm
350 kr

1/6 sida
47 x 105
mm
400 kr

1/4 sida
72 x 105
mm
600 kr

1/2 sida
151 x 105
mm
1 200 kr

Helsida
151 x 214 mm
2 000 kr
2:a och 3:e
omslagssidan
2 500 kr
4:e omslagssidan
5 000 kr

SNT:s låga annonspriser kvarstår 2013

Annonser på årsbasis får dessutom 20 % rabatt!

Kontakta tidningens redaktion: monica@numismatik.se

Annonstopp senast den 1:a i månaden före utgivning

Radannonser: enskilda SNF-medlemmar erbjuds gratis annons med högst tre rader
att köpa, sälja eller byta samlarobjekt

Annonser som inte är förenliga med SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs

Innehåll SNT 3 • 2013

ARTIKLAR OCH NOTISER

SID.

Runmynt från 1100-talet efter gotländsk mynträkning	53
Konrektor Sandbergs efterlämnade myntsamling, Skara 1833	59
Wij järnverk i Ugglebo socken, Gästrikland, och dess polletter	60
Märklig felgravering på Säter-öre	61
Skärtorsdag 1827	62
Riksgäldskontorets räntebärande anvisningar 1915	62
Årsberättelse för år 2012 avgiven av styrelsen för Svenska Numismatiska Föreningen	63
David Hendin föreläser i Göteborg	69

STÅENDE RUBRIKER

Auktioner & Mässor	67
--------------------------	----

OMSLAG

Gotländska tvåsidiga penningar (LL XX & LL XXI). Ulf Danell har på sidorna 53-59 skrivit om framför allt Lars O. Lagerqvists grupp LL XXI – gotländska penningar med runinskrifter. Många sådana exemplar fanns i den år 1916 framkomna skatten under golvet i Vreta klostrets parlatorium, Östergötland, det enskilt största fyndet av runmynt.

FOTO: SE NÄMND A ARTIKEL S. 59.

Runmynt från 1100-talet efter gotländsk mynträkning

Av Ulf Danell

Vår kunskap om medeltiden är minst sagt bristfällig. Därför är det viktigt att studera och rätt tolka inskrifter och bildspråk på föremål som fortfarande finns bevarade från denna tid. Mynt är en sådan föremålskategori där bilder, namn och texter figurerar. Mycket har hänt i forskningen sedan Elias Brenner kom ut med sitt verk om de svenska mynten, *Thesaurus Nummorum Sveo-Gothicorum*, i slutet av 1600-talet, men åtskilliga kunskapsluckor återstår att fylla.

Efter att Sigtunamyntningen – omkring 995–1030 – upphörde, dröjde det drygt hundra år tills det åter präglades mynt i vårt land (Gotland cirka 1140 och Lödöse cirka 1150). De äldsta gotländska mynten har av Lars O. Lagerqvist (1970) delats in i grupper med hjulkors/kyrkgavel (LLXX), runinskrift/kors (LLXXI) och latinsk inskrift/rutat kors (LLXXII). Det är den mest sällsynta gruppen, LLXXI, jag här ska titta närmare på. Den är präglad efter gotländsk mynträkning (288 penningar på marken), men en hel del tyder på att den inte alls är präglad på Gotland, utan troligtvis i Lettland.

Jag har studerat 21 foton av mynt från gruppen LLXXI¹ och delat upp dem i sex åtsidetyper och fyra från-sidetyper. Fotona är hämtade från КМК:s samlingar och från Nanouschka Myrbergs publikationer år 2005 och 2008.

Då antalet använda myntstampar per år under perioden 1180–1219 kan beräknas till minst 15 åtside- och 7 från-sidestampar² anser jag det troligt, att samtliga mynt från grupp LLXXI är präglade under endast ett eller ett par år. Mynten från denna grupp har tidigare daterats till cirka 1210–1220,³ men det finns inget i fyndsamman-

hangen som talar mot att de utgivits tidigare, i slutet av 1100-talet. Tvärtom anser jag att alla fynd tydligt pekar på att de är präglade före 1200.⁴

I de fynd där fler än ett mynt från gruppen förekommer (tio registrerade fynd) finns 181 mynt från grupp LLXXI tillsammans med 384 mynt från den äldre typen, grupp LLXX. Endast 16 mynt kommer från den yngre gruppen LLXXII i dessa fynd.⁵ Detta anser jag talar sitt tydliga språk, att grupp LLXXI präglades närmare samman med grupp LLXX (och är troligen samtida med dessa) än att de hör ihop med grupp LLXXII.

Mynttyper från grupp LLXX har förmodligen präglats även efter mynten från grupp LLXXI, som tidigare konstaterats fram till omkring 1220, då grupp LLXXII tar vid.⁶ Silverhalten i mynten är hög, i snitt 93 %. De flesta lösfynden är från Lettland,⁷ vilket kan tolkas som att de är präglade där men av gotländska handelsmän. Denna teori förespråkar också professor Kenneth Jonsson.⁸ Att gotländska köpmän har haft tillåtelse att prägla mynt i Riga efter gotländsk standard (288 penningar på marken) finns historiskt bevisat i ett privilegiebrev från 1211 utfärdat av biskop Albert av Riga,⁹ men de här penningarna med runinskrift måste vara omkring tjugo år äldre.

Tidigare forskare har läst ULF IARL (förmodligen på exemplaren fig. 1, 5 och 6 från Vreta kloster), medan Nanouschka Myrberg för några år sedan läste BOTULFI på fig. 4 men menar att de andra mynten bara är förvanskningar av namnet Botulfr. Präglingen på mynten är nästan alltid svag, dubblerad eller utanför myntämnet. Så för att förtydliga stampen har jag använt mig av flera exemplar när jag

har tecknat av den, men anser att inte råder någon tvekan om vad det står.

Alla mynten jag här tar upp har enligt min mening fullt korrekta och läsbara inskrifter, även om vissa runor är spegelvända eller upp-och-nedvända. Alla tre namnen, som står på mynten efter min läsning, finns representerade på medeltida gravstenar både med runor och med latinsk minuskel- eller majuskelskrift samt i skriftliga handlingar. Det finns över fyrahundra kända runinskrifter på Gotland som kan dateras till medeltiden (cirka 1000–1520).¹⁰ Det förefaller mig osannolikt att myntinskrifterna skulle vara meningslösa inskrifter, skrivna av en illitterat analfabet, när så många skrivkunniga personer funnits på Gotland.

Åtsidetyp 1

U1 (Ulaf-typen) motsvarar Myrbergs U1 och B6. Myrberg känner till sju exemplar med en medelvikt av 0,15 g.¹¹ Jag har haft möjlighet att studera tre till synes stampidentiska exemplar.

Dessa tre exemplar kommer från den 1916 funna skatten av 362 mynt under golvet i det sydvästra hörnet av Vreta klostrets parlatorium (SHM-КМК 18011).¹²

Fig. 1 och 2 är ensidiga mynt, reversen visar adversens spegelvända avtryck incusum. Fig. 3 är kopplad till från-sidetypen 3 (I1). Myntet är dubbelpräglad och den enda runan som kan läsas är den spegelvända A-runan samt :-bitecknet, som syns på minst två ställen.

Myntmästaren Olav har här skrivit sitt namn med vissa vanliga ortografiska fel. UrR-runan är en stupad vändruna (upp-och-nedvänd och spegelvänd), laukR-runan är rätt men har en punkt som dekoration, ar-ru-

Åtsidetyptyp 1 (U1)

nan är en vändruna. Fe-runan är svår att se på de tre exemplaren ovan men tolkas av mig som en något stiliserad f-runan, där den övre bistaven har ersatts med en punkt. Hela kalligrafin påminner om en rungalder.¹³

Åtsidetyptyp 2

B1 – som jag kallar första Botulfr-typen – motsvarar Myrbergs B1 och U2.¹⁴ Myrberg känner till tolv exemplar med en medelvikt av 0,17 g. Fynd av denna typ är gjorda i Vreta kloster, Vreta klosters socken, Östergötland (6 ex), Pada gravfält, Viru-Nigula socken, Estland (2 ex), Otepää borg, Otepää socken, Estland (1 ex),¹⁵ Koknese borg, Koknese socken, Lettland (1 ex), samt Torp, Mönsterås socken, Småland (1 ex).¹⁶

Fig. 4-6 ser alla ut att vara stampidentiska. Fig. 4 är hittad i Estland (se tabellen nedan), medan Fig. 5 och 6 båda är från SHM-KMK 18011, Vreta kloster. Texten är skriven medsols med rättvända medeltida runor, +BOTULFI. Den sista runan ska nog vara ett R som gravören inte fick plats med. Annars kan man tänka sig den latinska genitivformen eller dativformen -i, "Botulfs" eller "Ät, Till Bo-

Åtsidetyptyp 2 (B1)

tulf". Både *mynt 4 och 5* ser ut att vara ensidiga. Reversen visar aduersens spegelvända avtryck *incusum*. Fig. 6a är kopplad till fränsidetyptypen O1.

Åtsidetyptyp 3

B2 kallar jag den andra Botulfr-typen. Den har inom en inre cirkel i mitten ett litet kors med en punkt i vardera korsarm. Runt om läser jag :BOTULFI med runor. Denna typ är hittad i Lettland, men jag har inte fått tillåtelse att visa något foto av den.

Åtsidetyptyp 4

På denna läser jag namnet Liknatr. Av Liknatrs typer har jag funnit tre olika åtsidor och två olika fränsidor. Den första typen, kallad L1, motsvaras av Myrbergs B4. Hon känner till tre exemplar med en medelvikt av 0,16 g. Dessa har framkommit i fynd från Stenåsa kyrka, Stenåsa socken, Öland (*mynt 8*),¹⁷ Pada gravfält, Viru-Nigula socken, Estland (*mynt 7*),¹⁸ och i Koknese borg, Lettland.¹⁹

Mynt 7 och 8 är stampidentiska och dessutom ensidiga. Runorna skrivs spegelvända och i retrograd läsriktning. Sista R-et är upp-och-nervänt men inte spegelvänt.

Åtsidetyptyp 3 (B2)

Åtsidetyptyp 5

L2 är numera bara känt i ett exemplar, *mynt 10*. Detta kommer från fyndet i Vreta kloster, Östergötland, och väger endast 0,10 g.¹⁶ Men det har funnits ett annat exemplar, avbildat av Carl Gustaf Gottfried Hilffeling (Fig. 9).²⁰ Detta hittades år 1775 (enligt en annan källa 1770²¹) i Tommarps kloster, Östra Tommarps socken, Skåne, men är numera försvunnet. Av teckningen kan man se att de bägge exemplaren är stampidentiska. Ytterligare ett exemplar, som nyligen hittats i Lettland, ser ut att vara av samma typ. Det är kopplat till fränsida I 1.

På *mynt 9 och 10* läser jag +LIKNATR med spegelvända, retrograda runor. Undantaget L- och R-runorna, som är rättvända.

Åtsidetyptyp 6

Den tredje av Liknatrs åtsidetyper, L3, är den mest korrekta. Skriften är helt igenom spegelvänd och retrograd, vilket betyder att gravören ristade in stampens runor rättvänt, så som man normalt skriver. Myrberg känner till fyra exemplar som är hittade i Eskelhems kyrka, Eskelhems socken, Gotland (*mynt 13*),²² och i Vreta kloster, Vreta klosters socken, Östergötland (*mynt 11, 12 och 14*²³). Medelvikten för de fyra exemplaren är 0,13 g.¹⁶

Mynt 12 är kopplat till fränsida 12, som går igenom på åtsidan. Därför är skriften svårtydd. De övriga exemplaren (11, 13 och 14) är däremot stampidentiska. Som tur är kompletterar de varandra. *Mynt 11* är tydligt utpräglat upptill men inte nertill. Med *mynt 13* förhåller det sig precis tvärtom. *Mynt 14* är tydligt på vänster sida. *Mynt 11 och 14* är kopplade till fränsida I 1, medan *mynt 13* är ensidigt.

Fränsidetyptyp 1

O1 kallar jag den första Olaf-typen. Jag läser namnet Olaf med spegel-

Åtsidetypp 4 (L1)

7a

7b

8a

8b

vända retrograda runor. Dessa två exemplar kommer från SHM-KMK 18011 (Vreta kloster). Första runan, O, är skriven med den urnordiska runan Odala som inte varit i bruk, annat än till bomärken, sedan år 800, alltså nära 400 år tidigare. F-runans översta bistav har blivit till en punkt så att den kan förväxlas med ett medeltida G, men en sådan företeelse är inte unik (se även typ U1, B2 och O2).

Eftersom frånsidestampen Olaf på mynt 6 är kopplad till åtsidestampen B1 (Botulfr), tror jag inte det syftar på ännu en myntmästare. Namnet Olaf förekommer dessutom samtidigt som myntmästare på typen U1, men då stavat Ulaf. Namnet kan visserligen syfta på Botulfs son (G215), som dog ung omkring 1165. Men jag anser det mer sannolikt att detta namn syftar på helgonet Olav den helige Haraldson, som dog i slaget vid Stiklastad på Norges västkust den 29 juli 1030.

Helgonet Olav har en speciell anknytning till Gotland. Han sägs ha varit den som fört kristendomen till ön, när han åren 1028 och 1030 besökte ön som landsflyktig kung med sin son, den blivande kung Magnus den gode (1042-1047), på väg till och från Kievriket i Ryssland/Ukraina, där Magnus lämnades kvar för att växa upp hos sin fars svåger, storfurst Jaroslav.²⁴ Olav kallas sedan dess "Gotlands apostel". Han blev sjöfararnas skyddshelgon och flera kyrkor på Gotland har helgats åt honom.

Åtsidetypp 5 (L2)

9a

10a

Frånsidetypp 2

O2 är den andra Olaf-typen. Den är nästan identisk med den första Olaf-typen, med skillnad på A-runan som är vriden annorlunda. Jag har också av denna typ studerat två exemplar, bägge från SHM-KMK 18011 (Vreta kloster).

Frånsidetypp 3

I1 kallar jag den tredje frånsidetypen. De här sex exemplaren är präglade med olika stampar (möjligen är ett par präglade med samma stamp, men det är svårt att avgöra). De har emellertid det gemensamt att de visar ett dubbelt kors med fyra punkter i vardera korsarmen. I korsets mitt är en punkt. Samtliga av de här medtagna exemplaren är funna i Vreta kloster (SHM-KMK 18011).

Det finns flera olika varianter av denna frånsidetypp, inspirerad av Henrik II:s Short-Cross-typ från 1180-1182. I fyndet från Öggestorp i Småland (SHM-KMK 7135), finns dessutom andra varianter som är inspirerade av Henrik II:s mynttyper. Intressant är att i detta fynd hittades flera sådana mynt tillsammans med olika gotländska korsvarianters mynt, bland annat denna och en variant med stjärna i korsvinklarna liknande en äldre Henrik II-typ från 1170-talet.²⁵ Detta talar starkt för en datering av dessa mynt till omkring 1185/90.

Vi har i alla fall en tidigast möjliga präglingstid till 1180/82, och – om

Åtsidetypp 6 (L3)

11a

12a

13a

13b

14a

Liknatr från Stenstugu är densamme som på mynten – en senast möjliga datering till 1200.

Frånsidetypp 4

I2 är Jarl-typen. Denna typ har jag bara sett ett exemplar av. Jag tror det är funnet i Vreta kloster (SHM-KMK 18011).

Frånsidestampen är av en ny kors-typ som skiljer sig från frånsidetypp 3. Bägge stamparna har ett dubbelt kors med en punkt i mitten. Skillnaden är att denna i stället för fyra punkter i korsarmarna har bokstäver eller symboler. Endast två av dessa är tydliga, men min hypotes är att det står IARL. Hörnen på korsarmarna är dessutom sammanbundna på den här typen. Stampen är kopplad till åtsidestampen L3. Frånsidestampen har gått igenom vid präglingen och syns tydligt i incusum på åtsidan, vilket gör åtsidetexten än svårare att läsa.

Enligt Gutasagan – som skrevs ner efter den danske ärkebiskopen Andreas Sunesens besök på ön 1207 och var färdig senast 1220 – betalade gutarna en skatt på 60 mark silver (motsvarande 12,6 kg silver eller 17 280 gotländska penningar) till svearna varje år. Detta för att de behövde

Frånside-
typ 1
(O1)

15b

15a

svearnas skydd mot pirater. Svearnas kung lovade i utbyte att ge gutarna militärt skydd och handelstullfrihet i Mälardalen. Skatten samlades in över hela ön och betalades ut till kungens utsände på Hallagården, där Botulfr var tingsdomare på Gutnaltinget i slutet av 1100-talet. Av dessa 60 mark skulle kungen ha 40. Resten, 20 mark, – 5760 gotlandspenningar – skulle jarlen ha.²⁶ På fastlandet var jarlen kungens närmaste man och ledare för ledungsflottan. Myntet kan därför vara av silver som var örönmärkt till jarlen.

Linköpingstiftets biskop fick betalt för att inviga och helga de gotländska kyrkorna vart tredje år.²⁷ Detta kan också förklara varför så många av runmynten har påträffats på fastlandet, i huvudsak i Östergötland och Småland, som också tillhörde Linköpings stift. Mynten har även ingått i den tull- och handelsfriskatt, som utbetalades till sveakungen och jarlen varje år. Enligt Gutasagan var det Avair (Audhgair eller Æigair) Strabain från Alva socken, som förhandlade fram avtalet så att bägge parter blev nöjda.²⁸ Det bör ha varit någon gång i början av 1000-talet.

Gotland var under medeltiden indelat i tre tingsdistrikt, kallade *treddingar*, med varsin landsdomare; *Nordertredden*, *Medeltredden* och *Sudertredden*. Socknarna var också indelade i sex *settingar* med lokala tingsdomare. Eke på södra Gotland

Frånside-
typ 2
(O2)

16b

17b

hade till exempel en sådan tingsplats. Nära kopplade till de tre tingsplatserna är Tuna-gårdarna. De har förmodligen fungerat som samlingsplatser för skattindrivningen och kanske också som myntverkstäder. Tuna i norra tredden ligger i Stenkyrka socken, nära Liknatrs bostad. I Medeltredden ligger Tuna-gården i Väte socken och i Sudertredden Tungårds i Alva socken, i närheten av Avair Strabains bostad i Pukereise.²⁸

Namnen på mynten

Om vi börjar med namnet *Liknatr* ser vi att det är ganska ovanligt i källorna. Omkring sextio år äldre än mynten är den enastående stensarkofagen från Ardre kyrka (G113) i Kräklinge ting (Medeltredden). Avbildad på sarkofagen är bland annat en figur som ser ut att vara stenhuggare eller smed.²⁹ Liknatr måste ha varit en av Gotlands absolut rikaste personer som hade råd med en sådan begravning.

Nästa gång en Liknatr dyker upp i historiska källor är som gutarnas representant vid handelstullsavtalet med de tyska köpmännen i Artlenburg den 18 oktober 1161, där han undertecknar Heinrich der Löwes fördrag som fastställer att gotlänningarna av kejsar Lothar erhållit särskilda handelsrättigheter, får tullfrihet och garanteras skydd och säkerhet längs den tyska kusten.³⁰

Denne Liknatr var förmodligen sonson till Liknatr från Ardre och

den som stått som myntmästare eller stampsnidare på mynten. I så fall har vi en senast möjliga datering av mynten till år 1200, eftersom detta var Liknatr den yngres dödsår. Han var en av få gutar vid den här tiden som hade råd att bo i stenhus. I Stenkyrka kyrka i Nordertredden ligger Liknatr begravd. Hans gravsten är skriven med latinska majuskler och lyder: +HIC REQUIESCIT LICNATUS DE STENSTUFU CUIUS ANIMA REQUIESCAT IN PACE AMEN ANNO DOMINI MCC (= Här vilar Liknatr från Stenstuga, vars själ må vila i frid, amen. Herrans år 1200).³¹ Det är den äldsta daterade latinska inskriften på Gotland.

Gården Stenstugu ligger några kilometer sydväst om Stenkyrka kyrka, längs den väg som går mellan Visby och Färösund. Strax väster om Stenstugu ligger Dussgården i Bro socken, där man har hittat Gutarnas stora sigill.³² Det var förmodligen på Dussgården eller i Stenstugu man samlades för tingsråd i Nordertredden och vi kan anta att Liknatr har varit tingsdomare där i slutet av 1100-talet.

Medeltredden hade sin tingsplats på Hallagården (Hallegarda) strax öster om Roma kloster, grundat 1163 eller 1164. På gården hölls det stora alltinget – Gutnaltinget – varje år, där man bland annat betalade skatt till sveakungen utsände för att få beskydd och handelsfrihet i utbyte.³³ Där finner vi i slutet av 1100-talet en Botulfr, som ligger begravd i Roma sockenkyrka tillsammans med sin hustru Hailvi och två av deras söner, Olav och Botte (Bothvatr) (G215).

Ulaf/Olaf var ett vanligt namn på Gotland under 1100-talet och framåt. Särskilt på södra Gotland, som har den rikligaste förekomsten av byggnadskalksten och sandsten och därmed flest stenhuggare och tidigmedeltida stenhus på Gotland. Härifrån kom den kände stenhuggarmästaren Sigrafr/Sigreif, vars mest berömda verk väl är den signerade dopfunten han gjort till Aakirkebys kyrka på Bornholm (DR373), där han med runor skriver sitt namn: SHRAFR:MESTERI (= Sigrafr, mästare).³⁴ Några andra av denne mästares

verk finns i kyrkorna i Grötlingbo,³⁵ Bro,³⁶ Eke,³⁷ Halla,³⁸ Lau,³⁹ Lye,⁴⁰ Othem,⁴¹ Silte⁴² och Väte⁴³. Sighrafr var verksam som stenkonstnär under slutet av 1100-talet. Hans dopfunt och utsmyckningar på tornet i Grötlingbo kyrka kan dateras till 1199.³⁵ Sighrafr var gift med Estrid som kom från en inflytelserik släkt i Eke (G46).

Jag anser det troligt, att Sighrafr och hans hustru Estrid varit de första namngivna myntmästarna på Gotland (se fig. 19-21). Deras son Ulaf/Olaf (G8, G15), också han bildhuggare, har varit nästa myntmästare och en möjlig tingsdomare i Sudertredingen, som förmodligen hölls på deras gård i Burgsvik (Öja socken). Han kallar sig bland annat Olaf Suder – Olaf från Suder(tredingen). Sitt namn stavar han Olaf Supr (G8) på grindstolparna till sin fadersarvsgård Sigafrs i Vamlingbo socken. Inskriften kan möjligen vara av yngre datum och inhuggen av en son eller sonson till Olaf. En förmodad son, Siglaikr, bodde på gården Suders i Hamra socken (G35).

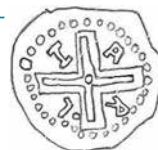
Sighrafr-Estrid

Myrbergs typ SI:EW, som jag skulle vilja ändra till Sighrafr-Estrid-typen, S-E1, är av Lagerqvists typ LLXX. Myrberg känner till 19 exemplar med en medelvikt av 0,19 g (mynten varierar i vikt mellan 0,14 och 0,25 g).⁴⁴ Efter hennes teckning (fig. 20), grundad på studier av 19 exemplar, och efter egen studie av mynt 1 från SHM-KMK:s

Frånside- typ 3 (11)

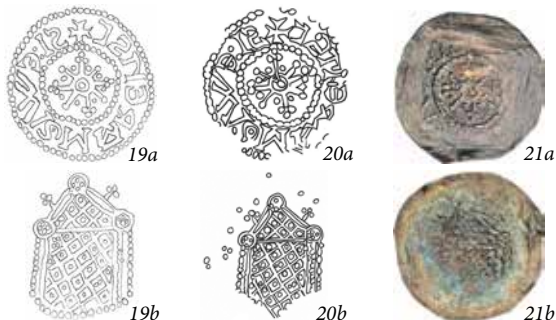
Frånside- typ 4 (12)

den ett sigill och skulle kunna tolkas som: +SI/GILLVM:/E/CCLESIAE/WIZMARENSIS (= Wismars kyrkliga sigill). Myntets ikonografi och stilmässiga utformning tyder på en sen utgåva, omkring 1185-1190. Sammansättningen i fynden visar på samma sak. Endast fyndet från Eketorps borg har en tpq som är tidigare än 1193.⁴⁴

Den danske kungen Sven Grathe landsteg 1147 på "Wizmar havn" och Wismars hamn nämns också i ett handelsavtal med borgare från Schwerin 1211. Stadsprivilegier får orten dock inte förrän 1229. Vid den här tiden, slutet av 1100-talet, finns i Wismar kyrkorna S:t Marien (Maria) och S:t Georgen (George). Senare byggs även S:t Nikolai (Nicolaus).⁴⁵ Alla dessa helgonkyrkor finns också i Visby. Den tyska församlings- och gästkyrkan S:t Maria i Visby blev sedermera (27 juli 1225) Visbys domkyrka efter det att den dominikanska konventkyrkan S:t Nicolai brunnit ner. Visby hade också under 1100-talet kyrkorna S:t Clemens, S:t Per och S:t Hans. Gotländsk sandsten exporterades till kyrkbyggen i Tyskland, förmodligen även till Wismars kyrkor.⁴⁶

Inskriften kan också tolkas som: +SI/GHRAE:/E/STRID/WIZMARENSIS efter stenhuggaren Sighrafr (Sigaiv, Sigaifr) till Vamlingbo och Grötlingbo (DR373, G46, G69) och hans hustru Estrid från Eke (G46), där en av Gotlands tingsplatser låg. Sigaiv gick i lära hos stenhuggarna i Lunds domkyrka under 1140- och 1150-talen⁴⁷ och kan ha varit med vid export av gotländsk sandsten till Wismar. Kanske har han arbetat en tid där som stenhuggare innan han omkring 1180-1190 blev myntmästare på söd-

S-E1 (åtsida och frånsida).

Fynd från Eketorps fornborg, Gräsgårds socken, Öland (3 ex);

Vreta kloster, Vreta klostrets socken, Östergötland (2 ex);

Tamse, Pöide socken, Estland (11 ex); Dæli, Stavsjo socken, Norge (1 ex).⁴⁴

Det här exemplaret (fig. 21a-b) kommer från SHM-KMK 18011 (Vreta kloster).

ra Gotland. Han kan ha fått inspiration till myntinskriften från ett sigill från Wismar. Eller härstammade någon från Sagraivs och/eller Estrids släkter från Wismar(?). Wismar ligger cirka 87 km nordost om Artlenburg, där fördraget mellan Östersjöns handelsmakter hölls 1161.

Noter

- ¹ Lagerqvist 1970:78.
- ² Se Myrberg 2008:84-87.
- ³ Lagerqvist 1970:78 och Myrberg 2008:169.
- ⁴ Se Myrberg 2005:4-9.
- ⁵ Se Myrberg 2008:61-66.
- ⁶ Lagerqvist 1970:78-79 och Myrberg 2005:2.
- ⁷ Myrberg 2008:274-275, 320-321.
- ⁸ Jonsson, muntlig uppgift, augusti 2012.
- ⁹ Myrberg 2008:18.
- ¹⁰ Gotlands runinskrifter – del 3.
- ¹¹ Myrberg 2005:6 och Myrberg 2008:114.
- ¹² Thordeman 1936:18 och Myrberg 2008:263-264.
- ¹³ Se Enoksen 1998:161-165.
- ¹⁴ Myrberg 2005:6.
- ¹⁵ Myrberg 2008:271.

- ¹⁶ Myrberg 2008:113.
- ¹⁷ Myrberg 2008:310.
- ¹⁸ Myrberg 2008:280.
- ¹⁹ Myrberg 2008:114.
- ²⁰ Myrberg 2008:279.
- ²¹ Myrberg 2005:8.
- ²² Myrberg 2008:114, 286.
- ²³ Myrberg 2005:3.
- ²⁴ Snorre 1983:462, 467 och Gutasagan 1983:474.
- ²⁵ Myrberg 2005:4.
- ²⁶ Gutasagan 1983:473-474.
- ²⁷ Gutasagan 1983:476-478.
- ²⁸ Norrby 1979:35.
- ²⁹ Pipping 1901: Fig. IIIa och Fig. V.
- ³⁰ Artlenburgprivilegiet 1983:455-459.
- ³¹ Lindström 1895:102.
- ³² Myrberg 2008:31.
- ³³ Gutasagan 1983:474.
- ³⁴ Roosval 1918:169-188.
- ³⁵ Lagerlöf-Svahnström 1966:139.
- ³⁶ Lagerlöf-Svahnström 1966:94.
- ³⁷ Lagerlöf-Svahnström 1966:106.
- ³⁸ Lagerlöf-Svahnström 1966:149.
- ³⁹ Lagerlöf-Svahnström 1966:178.
- ⁴⁰ Lagerlöf-Svahnström 1966:190.
- ⁴¹ Lagerlöf-Svahnström 1966:203.

- ⁴² Lagerlöf-Svahnström 1966:215-216.

- ⁴³ Lagerlöf-Svahnström 1966:257.

- ⁴⁴ Myrberg 2008:111.

- ⁴⁵ <http://sv.wikipedia.org/wiki/Wismar> 2012-02-10.

- ⁴⁶ Lagerlöf-Svahnström 1966:20, 24.

- ⁴⁷ Lagerlöf-Svahnström 1966:20.

Källor

Artlenburgprivilegiet 1161. Översatt och kommenterat av Göran Bäärnhielm. *Gutar och Vikingar*. Statens historiska museum. Stockholm 1983.

DR – *Danmarks Runeindskrifter*. Lis Jacobsen och Erik Moltke. Köpenhamn 1942.

Enoksen, L. M.: *Runor: historia, tydning, tolkning*. Lund 1998.

Gotlands runinskrifter – del 1. (SRI Band 11 Del 1, 1962.)

Gotlands runinskrifter – del 2. (SRI Band 12 Del 2, 1978.)

Gotlands runinskrifter – del 3.

Gutasagan. Översatt av Elias Wessén. Kommenterad av Thomas Lindkvist. *Gutar och Vikingar*. Statens historiska museum. Stockholm 1983.

Lagerlöf, E. & Svahnström, G.: *Gotlands kyrkor*. Uddevalla 1966.

Stamtyp	Benämning	Exemplar	Fyndplats	Typ (Myrberg)
Åtsidetyptyp 1 (ULAF)	U1	Fig. 1a Fig. 2a Fig. 3a	Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland	– B6/U1 –
Åtsidetyptyp 2 (+BOTULFI)	B1	Fig. 4a Fig. 5a Fig. 6a	Otepää borg, Estland Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland	B1 U2 –
Åtsidetyptyp 3 (:BOTULFI)	B2	–	Lettland	–
Åtsidetyptyp 4 (LIKNATR)	L1	Fig. 7a Fig. 8a	Pada, Viru-Nigula, Estland Stenåsa kyrka, Öland	B4 B4
Åtsidetyptyp 5 (+LIKNATR)	L2	Fig. 9a Fig. 10a	Tommarps kloster, Skåne Vreta kloster, Östergötland	B3 B3
Åtsidetyptyp 6 (+LIKNATR)	L3	Fig. 11a Fig. 12a Fig. 13a Fig. 14a	Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland Eskelhems kyrka, Gotland Vreta kloster, Östergötland	B2 – B5 B2
Frånsidetyptyp 1 (OLAF)	O1	Fig. 6b Fig. 15b	Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland	– –
Frånsidetyptyp 2 (OLAF)	O2	Fig. 16b Fig. 17b	Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland	U3 U3
Frånsidetyptyp 3 (:::)	I1	Fig. 3b Fig. 10b Fig. 11b Fig. 14b Fig. 17a Fig. 18b	Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland Vreta kloster, Östergötland	– – – – – –
Frånsidetyptyp 4 (IARL)	I2	Fig. 12b	Vreta kloster, Östergötland	–

Lagerqvist, L. O.: *Svenska mynt under vikingatid och medeltid samt gotländska mynt*. Stockholm 1970.

Lindström, G.: *Anteckningar om Gotlands medeltid II*. Stockholm 1895.

Myrberg, N.: Rara runor – medeltida gotländska runmynt, ur *Myntstudier. Mynttidskriften på Internet* Nr 2005:3 – oktober: www.numismatikaforskningsgruppen.su.se

Myrberg, N.: Ett eget värde. Gotlands tidigaste myntning, ca 1140-1220. *Studies in Archaeology* 45. Stockholm 2008.

Norrby, G.: *Avair Strabain från Alva socken – ett försök att lokalisera hans boplatz och gravplats*. 60-poängsuppsats. Stockholm 1979.

Pipping, H.: *Om runinskrifterna på de nyfunna Ardre-stenarna*. Uppsala 1901.

Roosval, J.: *Die Steinmeister Gottlands*. Stockholm 1918.

Snorre Sturlassons Heimskringla. Översatt av Emil Olson. Kommenterad av Ingmar Jansson. *Gutar och Vikingar*. Statens historiska museum. Stockholm 1983.

Thordeman, B.: *Sveriges Medeltidsmynt, ur Nordisk Kultur XXIX, Mynt*. Stockholm 1936.

Internet

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Wismar> hämtat den 2012-02-10.

www.raa.se/cms/extern/kulturarv/arkeologi_och_fornlamningar/runstenar/digitala_sveriges_runinskrifter.html

www.raa.se/cms/extern/kulturarv/arkeologi_och_fornlamningar/runstenar/gotlands_runinskrifter.html

Förkortningar

SHM = Statens historiska museum, Stockholm

KMK = Kungl. Myntkabinettet, Stockholm

Tack och foto

Jag vill tacka Nanouschka Myrberg för tillståndet att använda hennes bilder från hennes publikationer (Myrberg 2005 och 2008), där jag hämtat: fig. 2a, 2b, 3a, 3b, 4a, 4b, 7a, 7b, 8a, 8b, 9a, 13a, 13b, 14a, 14b, 16b, 17a, 17b, 20a, 20b.

Ett stort tack också till Ulrika Bornestaf på KMK för övriga foton: fig. 1a, 1b, 5a, 5b, 6a, 6b, 10a, 10b, 11a, 11b, 12a, 12b, 15a, 15b, 18a, 18b, 21a, 21b.

Resten är mina egna teckningar: Åtsidetyp 1-6 och Fränsidetyp 1-4; fig. 19a, 19b.

Skala: cirka 1,5:1.

Ulf Danell

är arkeolog, genealog, numismatiker och arkivarie på Österlens museum i Simrishamn.

Konrektor Sandbergs efterlämnade myntsamling, Skara 1833

I EN BOUPPTECKNING I SKARA 1833 efter konrektorn Gustaf Adolf Sandberg (1795-1832) läses följande post:

En myntsamling, bestående, dels af Romerska och andra utländska antiqvariske mynt, dels och Svenske guld- och Silfwermynt, samt en hop gipsaftryck med dertill hörande Bocker, En Chefonie af Björk, två mindre skåp och en liten Låda,

Allt till ett värde av 500 riksdaler. I chiffonjén, skåpen och lådan förvarades sannolikt mynten och gipsavtrycken. Som jämförelse kan nämnas att en chiffonjé av mahogny med marmorskiva värderades till 20 riksdaler.

Sandberg var komministerson och född i Slöta utanför Falköping. Han blev student i Uppsala 1813 och filosofie magister 1818. I Skara hade han vikarierat som lektor i gymnasiet innan han blev konrektor, det vill säga rektors ställföreträdare vid trivialskolan. Denna skolform kan närmast jämföras med vår realskola under 1900-talet. Warholm skriver i sitt herdaminne att Sandberg var en utmärkt lärare, vördad och saknad av ungdomen: "Mången fattig yng-

ling hade honom att tacka för sin uppkomst." Det bör tydas så, att den barnlöse Sandberg hjälpte medellösa och hoppingivande "skaradjäknar" med mat och husrum.

I bouppteckningen lägger man också märke till "4 St: Silfwerbeslag-na Sjöskumspipor ... 13.16.-", vilket möjligen avslöjar att Sandberg hade en annan "last" utöver myntsamlan-det. Att han var musikalisk framgår av att han ägde en liten flöjt av sil-ver och ett litet klaver om 4 ½ oktav. Klavret var värt 5 riksdaler. Sterb-husets boksamling uppskattades till 133 riksdaler utan detaljredovisning, vilket en bibliotekarie beklagar.

Pelle Räf

Källor

Skara RR & MAG FII:6 s. 883 ff.

Warholm, J. W.: *Skara stifts herdaminne*. 2. Mariestad 1874, s. 651 f.

Sandbergs samling svenska och utländska mynt och medaljer såldes efter en tryckt förteckning på Stockholms Bokauktions-kammare den 19 mars 1834, där den betecknades som "en större samling". Den innehåller 180 nummer, där varje post består av 1-26 föremål. Ett flertal mynt inropades för Kungl. Myntkabinetts räkning.

Red. anm.

Pelle Räf

från Axvall arbetar med en biografisk matrikel över lärjungar vid Skara trivialskola och gymnasium under mitten av 1700-talet fram till 1809.

Anteckningen den 8 april 1844 av Bror Emil Hildebrand i Bokauktions-kammarens tryckta katalog från 1834 inleddes med:

Denna Samling har tillhört Rectorn vid Skara Skola, Mag. Sandberg, efter hvars död den köptes af Capitainen vid West. Dals Regim Charles Emil d'Orchimont, som föranstaltat denna katalogs tryckning, hufvudsakligen efter de felaktiga och ofullständiga förteckningar, som åtföljde sjelfva samlingen.

SKANNAD AV MGL.

Wij järnverk i Ugglebo socken, Gästrikland, och dess polletter

UGGLEBO SOCKEN FINNS INTE MER.

Sedan 1883 heter den Ockelbo, numera världsberömd av en helt annan anledning än den jag här ska berätta om. Under den tid som socknen hade sitt gamla namn låg där ett järnbruk i byn Wij (numera Vi). Wij järnbruk anlades 1797 som ett manufakturverk intill Wij säteri vid Nötboån. Här installerades knipp-, spik- och plåthammare med härdar. På bruket använde man polletter av den sort som ses här intill.

Wij järnbruk kom att ingå i Ockelboverken (Uggleboverken) – med verksamhet på flera platser i trakten – grundat på 1670-talet av Sven Bröms. Han var sonson till kyrkoherden i Ockelbo, utbildad läkare och en tid drottning Kristinas livmedikus. År 1666 hade Bröms fått säterifrihet på sitt ärvda hemman Wij och 1672 återvände han dit för att uppföra en herrgård, Wij säteri.

Redan för ett par tusen år sedan bidrog den rika tillgången på myrmalm i Gästrikland till att järnframställningen tog fart på flera platser i landskapet. Järnets kvalitet var hög liksom utövarnas tekniska kunskaper. Spadformade ämnesjärn som har påträffats i både Gästrikland och Hälsingland kan tyda på att det rör sig om standardiserade mått.

I Wij fanns bebyggelse och järnframställning under yngre järnålder, cirka 400-1050 e.Kr. På en halvö som går ut i Bysjön ligger ett gravfält med ett flertal gravar samt i dess närhet slagghögar och enkla gropugnar för att smälta sjömalmen. Allt hörde till byn och dess verksamhet vid denna tid, i dag benämns platsen Fornwij.

Wij järnbruk förädlade tackjärn från Åbro masugn. På 1880-talet ersattes smidet med ett valsverk. Såväl Wij säteri som järnbruk lades ner 1933 men är numera ett välbevarat och välbesökt industriminne.

4 skeppund malm.
36 x 33 mm.
NM IV 69:1.

3 skeppund malm.
33 x 41 mm.
NM IV 69:2.

2 skeppund malm.
37 x 42 mm.
NM IV 69:3.

2 skeppund malm.
37 x 35 mm.
NM IV 69:3.

1 skeppund malm.
33 x 32 mm.
NM IV 69:4.

½ skeppund malm.
17 x 32 mm.
NM IV 69:5.

1 stig kol.
38 x 35 mm.
NM IV 69:6.

1 stig kol.
36 x 35 mm.
NM IV 69:6.

1 stig kol.
32 x 35 mm.
NM IV 69:6.

De här visade tunna, brakteatpräglade polletterna av förtent järnbleck användes på bruket under 1800-talets första hälft. De gällde viktmättet skeppund för järnmalmen respektive rymdmättet stig för kolet och hade instämplade siffror för de olika värdena samt förstas bokstaven W för Wij. Jämför benämningen kolstig, en korgskrinna som användes för att frakta kol.

De exemplar som presenteras här tillhör Kungl. Myntkabinettet.

FOTO: GABRIEL HILDEBRAND.

Monica Golabiewski Lannby

Litteratur

Abelin, L.: *Svenska pärlor. En resa till vårt rika kulturarv*. 2007.

NM = Stiernstedt, A. W.: Tillägg till beskrifning öfver svenska polletter., s. 69. *Numismatiska Meddelanden* IV. 1877.

På Wij säteri finns sedan 2002 stiftelsen Wij trädgårdar – en vidsträckt, vacker trädgårdsanläggning med natur, hantverk, mat och konferenser som koncept.

FOTO: FÖRFATTAREN, 2012.

Märklig felgravering på Säter-öre

GUSTAV II ADOLFS KOPPARÖREN val-
sades fram i stora upplagor. Då och
då kunde det smyga sig in misstag
och rena felaktigheter, när gravören
punsade in detaljerna på präglings-
valsarna. Exempel på fel som kunde
uppstå är borttappade detaljer och
felstavade omskrifter.

Här presenteras en variant av ett
mynt (Säter-öre 1629) som har både
en borttappad detalj och en felstavad
omskrift. Varianten är inte tidigare
beskriven i den numismatiska litte-
raturen.

Det exemplar som visas här har
utöver den saknade sidotofsen en
märklig omskrift. På fränsidan står:
MONETA CVPEA DA (-) LARENS
MDCXXIX. Ordet CVPREA är således
felskrivet, vilket förekommer då och
då, men just den här varianten har
inte beskrivits förut.

En liten reflektion

På Bild 2a, som visar åtsidans höger-
sida i närbild, kan man "med lite god
vilja" urskilja ytterst svaga rester av
något som liknar en tofs. Kanske är
inte tofsen bortglömd ändå. Kanske
var det så att gravören inte slog till-
räckligt hårt med hammaren på pun-
sen, så att det bara blev ett svagt mär-
ke på valsen. Trots det får nog myntet
anses sakna tofs på höger sida. Någon
egentlig gravering blev det ju inte och
myntet är i övrigt mycket välgjort.

Lite bakgrundsfakta

Gustav II Adolfs runda kopparmynt
valsades fram i väldiga mängder. Den
omfattande produktionen resulterade
i att valsarna slets ned eller att bitar
lossnade ur dem. Nya valsar måste
därför ständigt tas fram och gravö-
ren, som ansvarade för att förse mynt-
verkstaden med präglingsvalsar, hade
en tung arbetsbörda. Den ena valsen
blev inte den andra lik.

Under de år då det producerades
mynt i Säter skedde även en med-
veten förändring av mynten. Riks-

sköldarna, de kungliga kronorna och
kronorna i dalavapnet förändrades.
Mängden varianter blev därför över-
vældigande och det är i dag mycket
svårt för en enskild samlare att skaffa
sig en fullständigt komplett samling
om han eller hon även vill få med un-
dervariationerna.

Rikssköldar i flera varianter

Bild 3 visar några exempel på hur
rikssköldens konturer förändrades i
Säter under åren 1627-1629.

Observera sköldvarianterna V och
V-a på Bild 3. Det enda som skiljer
dem åt är att det saknas en sidotofs i
ena fallet. Sannolikt har samma pun-
sar använts för att bygga upp dessa två
sköldar, men i ena fallet har man be-
stämt sig för att helt utelämnat tofsen.

Huruvida gravören tänkt sig att
skapa en sköld med eller utan tofsar
för det mynt som beskrivs inled-
ningsvis kan vi inte veta. Det kan ju
var en sköld V där ena tofsen glömts
bort, men det kan ju lika gärna vara

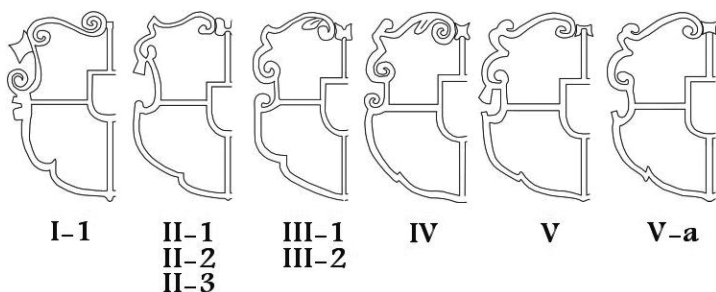
1. Säter-öre 1629 med den saknade tofsen på sköldens högra sida.

FOTO: FÖRFATTARNA.

2a-b. Detaljer av Bild 1. Förutom den saknade tofsen har fränsidans omskrift felskrivits, man har tappat en bokstav. Det står CVPEA. Olof Hallborg och Robert Hartmann skrev om varianten med saknad sidotofs i sin *Utkast till beskrifning öfver Gustaf II Adolfs och Christinas kopparmynt* i NM VIII, 1883. Appelgren beskrev samma variant i Bobergs auktionskatalog 1927 avseende Cavallis mynt.

FOTO: FÖRFATTARNA.

3. Samma kontur kunde förekomma på flera olika sköldar, men sköldens symboler – lejon och sveakronor – var annorlunda.

ILLUSTRATIONER: FÖRFATTARNA.

en sköld V-a, där gravören kanske tittit i andra tankar och råkat punsa in en tofs på ena sidan.

Frånsidans omskrift

Frånsidans omskrift på Gustav II Adolfs kopparören kunde inledas på följande sätt: MONETA NOVA CVPREA (-) DALARENS (= nytt kopparmynt från Dalarna) eller MONETA NOVA CVPREA DA (-) LARENS.

Parentestecknen ersätter här myntmästarmärket och det skulle alltid sitta "klockan 6" på frånsidan. Omskriftens ord avstavades ibland för att anpassas till myntmästarmärket.

Under år 1629 (det tredje året för dessa mynt) tog man bort ordet NOVA i omskriften: MONETA CVPREA DA (-) LARENS (= kopparmynt från Dalarna). Ordet CVPREA (= koppar) kunde förkortas på några olika sätt. Ibland kunde det också bli helt fel: CVPRE, CVPR samt felstavningen CVPERA*. Listan kan i och med det mynt som beskrivits här kompletteras med CVPEA.

Lennart Castenhag
& Anatoly Skripunov

* På Nyköpingsöret 1628.

Se även:
<http://sonesgarden.se/GIIA-sidan.html>
<http://www.kopparmynt.com/>

Skärtorsdag 1827

Ner i landet kallad Skär-Thorsdag – då Påskekjärringar smörja de rakor, qvastar, eldgafflar etc: etc: på hvilka de ärna resa till Helvete. Då brukas af vidskeppelige att skjutas med krut ur bössa, Pistol eller i brist därpå, lägga litet krut på trösklarne – och med ett glöd tutta på krutet – det brukas ock stryka kors på dörrarne. Här i Stockholms orten brukas ock att äta bra – Potatoes – Jordärtischocker och dylik laddning – därpå man kallar de blifvande skotten att skjuta med Rofbössä.

Ur Märta Helena Reenstiernas
dagbok 19 april 1827,
som var en torsdag

Riksgäldskontorets räntebärande anvisningar 1915

Riksgäldskontorets räntebärande anvisningar på 10 respektive 1000 kronor från 1915. Mått: 120 x 71 mm respektive 206 x 121 mm. Baksidan är tom. SKANNAD AV EVA WISEHN.

SOM ALLA SEDELSAMLARE VET så utgav Riksgäldskontoret egna sedlar åren 1789-1834. Att utgivningen sedan upphörde berodde på myntreformen 1834, då Sverige fick valutan riksdaler banko. Därefter var det inte längre aktuellt med parallella sedlar.

Men det är nästan alltid krig som lockar fram nya idéer. Sedlarna från 1789 var ju kopplade till Gustav III:s krig mot Ryssland. Första världskriget var också en omvälvande tid för Sverige, även om vi inte drogs in i striderna. Det kan därför vara intressant att notera att det faktiskt trycktes sedelliknande anvisningar 1915 som skulle användas av Riksgäldskontoret.

Jag känner endast till anvisningar i två valörer, nämligen 10 och 1000 kronor. De ensidiga anvisningarna har sedelliknande utseende med olika guillock-mönster. Färgställningen varierar mellan olika blå och röda nyanser. Svart text och svarta valörangivelser med omgivande dekoration.

De två anvisningarna har inte fått något nummer utan har endast angivelsen N° 00000 och året 1915. Plats finns lämnad för namnteckningar. Nederst på anvisningarna finns texten: Riksgäldskontoret inlöser den 16 januari 1916 denna anvisning med ETT TUSEN FEMTIO KRONOR / Stockholm den 15 januari 1915 / RIKSGÄLDKONTORET. Den mindre anvisningen på 10 kronor skulle ha ett inlösenbelopp på tio kronor och femtio öre. Här kan man göra en jämförelse med sedlarna från 1789 som var 3 % kreditsedlar.

Av någon för mig obekant anledning kom anvisningarna från 1915 aldrig till användning. Möjligen är det också så att de aldrig tidigare har förekommit i fackpress eller i några böcker. Detta gör det extra roligt att kunna visa dem i Svensk Numismatisk Tidskrift.

IW

Årsberättelse för år 2012 avgiven av styrelsen för Svenska Numismatiska Föreningen

Årsmöte

Årsmötet ägde rum den 5 maj 2012 på Gripsholmsviken i Mariefred. Aktiviteterna vid årsmötet arrangerades av Strängnäs Myntklubb. Ordföranden, Jan-Olof Björk, öppnade årsmötet och hälsade närvarande medlemmar varmt välkomna. Minnet av de medlemmar som avlidit sedan föregående årsmöte hedrades med en tyst minut. Jan-Olof Björk valdes till ordförande och Ingemar Svenson valdes till sekreterare att leda årsmötesförhandlingarna. Styrelsens årsberättelse och

revisorernas rapport presenterades och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets (2011) förvaltning.

Valberedningens ordförande Theodor Hassel var på plats i Mariefred. Valberedningens förslag till ordinarie ledamöter Sven-Erik Olsson (3 år, omval), Roger Lind (3 år, omval) och Ronny Jansson (3år, nyval) bifölls av årsmötet. Valberedningens förslag till suppleanter för 1 år var Berndt Göhle, Nybro (omval), Tony Kamil, Bromma (omval), och Curt Ekström, Uppsala (nyval), bifölls av årsmötet.

Till valberedning valdes Theodor Hassel, sammankallande, Göteborg (omval); Ulla von Wowern, Lund (omval), samt Johan Melin, Nättraby (omval). Till ordinarie revisorer val-

des Christer Franzén, Stockholm, yrkesrevisor, Ernst & Young (omval) och Max Mitteregger, Stockholm (omval). Till revisorssuppleant valdes Mikael Persson, Linköping (omval).

Årsavgift

Årsmötet beslutade att årsavgiften för 2012 skulle vara oförändrad, det vill säga 250 kronor (125 för juniorer och 375 för utrikes boende).

Belöningar

Följande belöningar har enligt styrelsebeslut utdelats under 2012:

Nils J. Lindberg, Helsingfors, har av styrelsen tilldelats SNF:s Elias Brenner-medalj för sin samlargärning och forskning kring bland annat svenskfinska polletter.

Resultaträkning	Not	2012-01-01 -2012-12-31	2011-01-01 -2011-12-31
Nettoomsättning	1	527 085	280 474
Övriga rörelseintäkter	2	286 063	249 564
		813 148	530 038
Rörelsens kostnader			
Handelsvaror		-187 113	-83 813
Övriga externa kostnader	3	-541 591	-386 045
Personalkostnader	4	-148 182	-106 636
Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar	5	-8 400	-17 170
		-885 286	-593 664
Rörelseresultat		-72 138	-63 626
Resultat från finansiella poster			
Värdereglering placeringar		102 240	119 915
Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar	6	76 458	61 902
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	7	33 532	24 999
Räntekostnader och liknande resultatposter		-6 436	-6 348
		205 794	200 468
Resultat efter finansiella poster		133 656	136 842
Årets resultat		133 656	136 842
Balansräkning		2012-12-31	2011-12-31
Tillgångar			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Inventarier	5	18 431	26 831
Finansiella anläggningstillgångar			
Andelar i koncernföretag	8, 9	250 000	250 000
Fordringar hos koncernföretag	10	475 000	475 000
Andra långfristiga värdepappersinnehav	11	1 886 181	2 515 930
		2 611 181	3 240 930
Summa anläggningstillgångar		2 629 612	3 267 761
Omsättningstillgångar			
Varulager m.m.			
Lager samlarmedaljer		24 882	24 882
Lager litteratur		7 500	7 500
		32 382	32 382
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		32 340	0
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		34 987	34 742
		67 327	34 742
Kassa och bank		2 054 124	819 260
Summa omsättningstillgångar		2 153 833	886 384
Summa tillgångar		4 783 445	4 154 145

Eget kapital och skulder	Not	2012-12-31	2011-12-31
Eget kapital			
<i>Fritt eget kapital</i>			
Eget kapital vid årets början		3 103 091	2 966 240
Årets resultat		133 656	136 851
		3 236 747	3 103 091
Summa eget kapital		3 236 747	3 103 091
Avsättningar			
Pågående projekt	12	225 921	236 001
Donationer och andra fonder	13	644 646	638 263
Summa långfristiga skulder		870 567	874 264
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		7 188	25 967
Övriga skulder		122 778	104 823
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		546 165	46 000
Summa kortfristiga skulder		676 131	176 790
Summa eget kapital och skulder		4 783 445	4 154 145
Ställda säkerheter		Inga	Inga
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga
Tilläggsupplysningar			
Redovisnings- och värderingsprinciper			
<i>Allmänna upplysningar</i>			
Årsredovisningen har upprättats enligt årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd för mindre företag. Övriga tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärden där inget annat anges. Redovisningsprinciperna är oförändrade jämfört med föregående år. Dock har omgruppering skett mellan en del kortfristiga och långsiktiga värdepappersinnehav och fordringar. För överskådlighetens skull har motsvarande justeringar gjorts i jämförande siffror för föregående år.			
<i>Intäktsredovisning</i>			
Intäkter har tagits upp till verkligt värde av vad som erhållits eller kommer att erhållas och redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska fördelarna kommer att tillgodogöras föreningen och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.			
<i>Kortfristig placeringar</i>			
Kortfristiga placeringar har värderats post för post till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde.			
<i>Anläggningstillgångar</i>			
Anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar enligt plan och eventuella nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över den förväntade nyttjandeperioden med hänsyn till väsentligt restvärde. Följande avskrivningsprocent tillämpas:			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier, verktyg och installationer		20 %	
<i>Fordringar</i>			
Fordringar har upptagits till det belopp varmed de beräknas inflyta. Föreningen är ett moderföretag, men med hänvisning till undantagsreglerna i årsredovisningslagen 7 kap. 3§ upprättas ingen koncernredovisning.			
Noter		2012	2011
Not 1 Nettoomsättningens fördelning			
Medlemsavgifter		180 755	176 331
Auktionsverksamhet		171 735	13 886
Övrig nettoomsättning		174 595	90 257
		527 085	280 474
Not 2 Övriga rörelseintäkter			
Erhållna bidrag		210 805	157 000
Övriga intäkter		75 258	92 564
		286 063	249 564
Not 3 Övriga externa kostnader			
SNT tryckkostnad		96 423	88 405
Resekostnader		33 135	51 538
Telefon internet hemsida		11 672	12 458
Föreningsmöten, representation m.m.		78 283	53 638
Porto		49 697	42 225
Kontorsmaterial		1 582	4 830
Hyra		4 800	4 800
Övriga lokalkostnader		18 920	12 452
Förbrukningsinventarier		9 376	1 802
Försäkringar		17 369	18 935
Redovisningskostnader		30 000	40 494
Revisionsarvode m.m.		69 750	37 250
Advokatkostnader		61 563	0
Övriga kostnader		59 021	17 218
		541 591	386 045

Not 4 Personalkostnader	2012	2011		
Medelantalet anställda				
Kvinnor	0,5	0,5		
	0,5	0,5		
Löner och andra ersättningar				
Övriga anställda	126 588	88 274		
	126 588	88 274		
Sociala kostnader				
Övriga sociala avgifter enligt lag och avtal	21 295	18 362		
	21 295	18 362		
Övriga personalkostnader	299			
Totala löner, ersättningar, sociala kostnader och pensionskostnader	148 182	106 636		
Not 5 Inventarier				
Ingående anskaffningsvärden	163 777	163 777		
Inköp		24 900		
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	163 777	163 777		
Ingående avskrivningar	-136 946	-119 776		
Årets avskrivningar	-8 400	-17 170		
Utgående ackumulerade avskrivningar	-145 346	-136 946		
Utgående redovisat värde	18 431	26 831		
Not 6 Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar				
Utdelningar noterade värdepapper	77 158	61 902		
Resultat försäljning värdepapper	-100 700	0		
Utdelning Myntauktioner	100 000	0		
	76 458	61 902		
Not 7 Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter				
Ränteintäkter bank	14 105	8 853		
Ränteintäkter kortfristiga fordringar	19 427	16 146		
	33 532	24 999		
Not 8 Andelar i koncernföretag	2012-12-31	2011-12-31		
Ingående anskaffningsvärden	250 000	250 000		
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	250 000	250 000		
Utgående redovisat värde	250 000	250 000		
Not 9 Specifikation andelar i koncernföretag				
Namn	Kapital- andel	Rösträtts- andel	Antal andelar	Bokfört värde
Myntauktioner i Sverige AB	100%	100%	250	250 000
				250 000
	Org.nr	Säte	Eget kapital	Resultat
Myntauktioner i Sverige AB	556778-8616	Stockholm	1 251 049	366 108
Not 10 Fordringar hos koncernföretag	2012-12-31	2011-12-31		
Ingående anskaffningsvärden	475 000	475 000		
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	475 000	475 000		
Utgående redovisat värde	475 000	475 000		
Not 11 Andra långfristiga värdepappersinnehav				
Ingående anskaffningsvärden	2 515 930	2 396 015		
Inköp	68 711			
Försäljningar/utrangeringar	-800 700			
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 783 941	2 396 015		
Årets uppskrivningar	102 240	119 915		
Utgående ackumulerade uppskrivningar	102 240	119 915		
Utgående redovisat värde	1 886 181	2 515 930		
Not 12 Pågående projekt				
Erhållna medel Projekt bok Roger Svensson	113 000	113 000		
Erhållna medel Projekt Svenska Mynthistorien	195 500	195 500		
Nedlagda kostnader Projekt Svenska Mynthistorien	-82 579	-72 499		
	225 921	236 001		
Not 13 Donationsfonder och andra fonder				
Burmesters medaljfond	159 610	158 030		
Burmesters förlagsfond	229 424	227 152		
Rasmussons stipendiefond	70 604	69 905		
Lagerqvists medaljfond	185 008	183 176		
	644 646	638 266		

Fonderna har gottskrivits ränta med 1 % under året 2012, vilket är i likhet med föregående år.

Vid årsmötet delade ordförande ut föreningens guldnål för 40-årigt hedersamt medlemskap till följande medlemmar: Ivar Gund, Bengt Jansson, Kenneth Ljunggren och Lennart Wehner. De som inte var närvarande fick nål och diplom hemsända.

Styrelsen

Den 29 mars 2012 lämnade supplementen Hendrik Mäkelar styrelsen. Vid det konstituerande sammanträdet den 5 maj på Gripsholmsviken i Mariestad fördelades uppdragen enligt följande:

Ordförande	Jan-Olof Björk
Vice ordförande*	Magnus Wijk
Sekreterare	Ingemar Svenson
Kassaförvaltare	Christer Skaring
Ledamot, klubbmästare	Ronny Jansson
Ledamot, arkivarie och medaljvårdare	Sven-Erik Olsson
Ledamot, programsekreterare	Roger Lind
Suppleant, hemsidan	Tony Kamil
Suppleant	Berndt Göhle
Suppleant, bibliotekarie	Curt Ekström

*Magnus Wijk avgick ur styrelsen 19 oktober. Magnus ersattes av Roger Lind som vice ordförande i föreningen.

Styrelsen har under 2012 hållit sex protokollförda sammanträden. Förutom i styrelsen har arbete bland annat pågått i kommittén för programverksamheten och med skiftningen av Sven Svenssons samlingar.

Föreningen har under året haft två kanslisters anställda på deltid Cecilia Runesson (anställd till och med 29 oktober) och Monica Golabiewski Lannby (anställd från och med 3 september) och externt stöd för bokföringen.

Stiftelser

Sven Svenssons stiftelse för numismatik Föreningens representanter har varit:

Ordinarie:	Suppleanter:
Jan-Olof Björk	Ingemar Svenson
Sven-Erik Olsson	Roger Lind*
Magnus Wijk*	Ronny Jansson

*Magnus Wijk avgick 19 oktober och ersattes då av Roger Lind som ordinarie ledamot. Roger Lind ersattes samtidigt av Tony Kamil som suppleant.

Gunnar Ekströms stiftelse för numismatisk forskning

Föreningens representanter har varit:

Ordinarie:	Suppleant:
Christer Skaring	Roger Lind

Sven Svenssons efterlämnade samlingar – sedan 1928 i SNF:s ägo

Under året har arbeten nedlagts på att utreda de rättsliga mellanhavandena med Kungl. Myntkabinettet avseende de återstående delarna av Sven Svensson samlingar. Förhandlingar har vidare upptagits med KMK avseende hanteringen av dessa samlingar. Någon uppgörelse har dock ännu inte kunnat träffas. Utrednings- och förhandlingsarbetet i denna del fortsätter.

Svensk Numismatisk Tidskrift (SNT)

SNT har under året haft Monica Golabiewski Lannby som ansvarig utgivare och redaktör. Annonsansvarig har varit Cecilia Runesson och därefter Monica Golabiewski Lannby. Ekonomiskt ansvarig för SNT har under året varit föreningens kassaförvaltare Christer Skaring. SNT har utkommit med åtta nummer och finns även tillgänglig i elektronisk form på föreningens och Kungl. Myntkabinetts hemsidor. Under året har SNT presenterat sig på Facebook.

Den svenska mynthistorien (SMH)

Föreningen driver projektet 'Den svenska mynthistorien'. Under 2012 har ingen ny volym i serien utkommit. Manuskriptet till Vasatiden har under året vuxit vidare genom arbete av författaren Bengt Hemmingsson och redaktören Magnus Wijk. Föreningens representanter i projektet är Christer Skaring och Jan-Olof Björk.

Monografier

En monografi har under året utkommit, *Renovatio Monetæ – Brakteater och myntningspolitik i högmedeltidens Europa* av Roger Svensson. Av SNF utsedd redaktör var Magnus Wijk.

Medaljutgivning

Inga medaljer har utgivits under 2012

Auktionsverksamhet

Auktionsverksamheten i föreningens regi har under året skötts av Roger Lind, Ronny Jansson och Sven-Erik Olsson. Under året har två auktioner hållits i föreningens namn med material ur Sven Svenssons samling. En (nummer 161) i samband med årsmötet på Gripsholm och en mindre auktion (nummer 162) i samband med julfesten på Banérgatan.

Myntauktioner i Sverige AB

Föreningens helägda auktionsbolag har under året arrangerat två auktioner, den 10 mars och 8-9 september. Sammanlagt har nu bolaget arrangerat sju auktioner. Jan-Olof Björk har varit Svenska Numismatiska Föreningens representant i bolagets styrelse.

Föreningsmöten och aktiviteter

29 februari Föreningskväll med temat köp, byt och sälj.

28 mars Diskussionsafton på Banérgatan

25 april Föreningskväll med föredrag av Dan Carlberg – *Att samla äldre polletter*. Dan berättade om brukspolletter och andra polletter före omkring 1800 ur såväl historiskt som ett samlarperspektiv samt visade objekt ur sin egen samling.

17 april Föreningen delade bokbord med Myntauktioner i Sverige på Fri Mynt 2012 i Idrottens hus, Helsingborg.

5-6 maj I samband med årsmötet i Mariestad genomfördes i vanlig ordning intressanta studiebesök. I rikssalen på Gripsholms slott höll Bengt Hemmingsson föredrag om myntningen 1598, Ragnar Hedlund höll föredrag om "Strängnässamlingen" i Roggeborgen, där också Kungliga Myntkabinettet visade utvalda objekt och Jan-Olof Björk höll föredrag om *Svenska provmynt genom tiderna*. Närvarande medlemmar bjöds på en rundvandring i Strängnäs, där bland annat Domkyrkan besöktes. Årsmötet är refererat i SNT 2013:1 sid. 14-15.

30 maj Föreningskväll med temat köp, byt och sälj.

21 juli Föreningen tillsammans med MISAB deltog på myntmässan i Olofström med ett litet bokbord.

26 september Föreningskväll med temat köp, byt och sälj.

31 oktober Föreningskväll med föredrag av Tony Kamil – *1-ören från Karl IX tid*.

28 november Föreningskväll med temat köp, byt och sälj.

5 december Föreningens traditionella julfest, denna gång med glögg, pepparkakor, smörgåstårter och en mindre auktion med Sven Svensson objekt, SNF auktion nummer 162.

Medlemsutveckling

31 december	2011	2012
Beskyddare	1	1
Hedersledamöter	5	4
Korresponderande ledamöter	19	19
Ständiga medlemmar	29	17
Årligen betalande äldre medlemmar	718	688
Årligen betalande yngre medlemmar	9	5
Utländska medlemmar	50	50
Anslutna föreningar och klubbar	18	17
	849	801

*En genomarbetning av medlemsregistret kontra prenumerantregistret har påbörjats under hösten. Arbetet förväntas bli klart under 2013. Exempelvis har vissa ständiga och korresponderande medlemmar tidigare dubbelräknats. Från 2012 redovisas dessa endast under korresponderande medlemmar, varför antalet ständiga medlemmar som redovisas minskat. Ett antal dubbelregistreringar har också identifierats.

Under år 2012 har följande medlemmar avlidit: Peter Berghaus (bland annat hedersledamot och mottagare av Svenska Numismatiska Föreningens Elias Brenner-medalj), Robert Felth och Hans Lundberg.

Förslag till vinstdisposition

Styrelsen föreslår att till förfogande stående vinstmedel (kronor):

Balanserad vinst	3 103 091
Årets vinst	133 656
	3 236 747

disponeras så att
i ny räkning överföres 3 236 747
Föreningens resultat och ställning
i övrigt framgår av bifogade resultat-
och balansräkning med tilläggsuppl
lysningar.

Jan-Olof Björk, *ordförande*
Roger Lind, *vice ordförande*
Christer Skaring, *kassaförvaltare*
Ingemar Svenson, *sekreterare*
Sven-Erik Olsson, *ledamot*
Ronny Jansson, *ledamot*

AUKTIONER & MÄSSOR

- 27/4 Frimynt 2013 – s. 69
- 11/5 Skånes Auktionsverk,
Värkvalitén – s. 50
- 11/5 Svenska Föreningen för
Historiska Värdepapper –
s. 67
- 12/5 Myntkompaniet – s. 71
- 25/5 Numismatiska klubben i
Uppsala – s. 69

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

ger ut en

NY MEDALJ

till minne av

JULIUS HAGANDER

Se nästa nummer av
SNT
för beskrivning och
utgivningsdata

AUKTION

11 maj i Kungl. Myntkabinettet, kl 11:00

Svenska Föreningen för Historiska Värdepapper

Mynt, sedlar, aktiebrev,
Numismatisk litteratur och Historiska dokument

Alla medlemmar får katalogen.
Katalogen kommer även finnas
tillgänglig på föreningens hemsida
www.historiskavardepapper.com

Inlämnare betalar 5 % provision.
Köpare betalar 10 % provision

Kontakta oss på telefon 0708-46 31 91
eller mail sfhvp@myntochtryck.se

Vi tar löpande emot inlämningar till höstauctionen

Strandbergs Mynthandel & Aktiesamlaren AB

Värderar, köper och säljer
mynt, ordnar, medaljer, aktiebrev,
sedlar, äldre handlingar m.m.

www.strandbergs-mynt.se

Arsenalsgatan 6 • Box 7377 • 103 91 Stockholm

Tel. 08-611 01 10 • Fax 08-611 32 95

DU VET VÄL

att du som medlem i
Svenska Numismatiska Föreningen
kan köpa litteratur till
medlemspris?

Månadens extra erbjudande är

Nanouschkj Myrberg:

Ett eget värde.

Gotlands tidigaste myntning,

Halva priset + porto

info@numismatik.se

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46
Box 5132 • 102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61
Fax 08-661 62 13

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR
MEDALJER • ORDNAR**

Lagerlista över svenska personmedaljer
och numismatisk litteratur

www.nordlindsmynt.se

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av för närvarande 20 mynthandlare i flera
olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare
förbättra och utöka sina tjänster.

ANTIKBODEN

Kanikgatan 3
222 29 Lund
Tel. 046-12 99 00
per_flodberg@hotmail.com

BESO UR & ANTIK AB

Bertil Svensson
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031-13 94 84
besour@telia.com - www.besour.se

HAMRIN & SVAHN MYNT AB

Sjöberg 1
147 91 Grödinge
Tel. 08-732 66 86, 070 212 64 55
christian.hamrin@telia.com

H & J:S NUMISMATIK HB

Jimmy Häggqvist
Box 43
310 20 Knäred
jimmy@collectia.se

KARLSKRONA MYNTHANDEL AB

Hantverkaregatan 11
371 35 Karlskrona
Tel. 0455-813 73
lennart@mynt.nu - www.mynt.nu

RUNE LARSSON MYNTHANDEL

Stora Brogatan 14
Box 98
503 06 Borås
Tel. 033-41 03 15

LUNDS MYNTHANDEL

Klostergatan 5
222 22 Lund
Tel./fax 046-14 43 69
siv-gunnar@swipnet.se

J. MELIN MYNT

Koltrastvägen 23
370 24 Nätraby
Tel. 0455-155 99

HB MYNTINVEST CORONA

Ö. Storgatan 20
611 34 Nyköping
Tel./fax 0155-28 63 25
corona-coin@swipnet.se
http://home.swipnet.se/corona_coin

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96, Box 19 507
104 32 Stockholm
Tel./fax 08-673 34 23

ULF NORDLIND MYNTHANDEL AB

Karlavägen 46,
Box 5132
102 43 Stockholm
Tel. 08-662 62 61, fax 08-661 62 13
info@nordlindsmynt.se
www.nordlindsmynt.se

NUMIKON

Stefan Jonasson/Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel. 031-20 81 11
ticalen@gmail.com

PECUNIA MM HB

Farinvägen 8
245 33 Staffanstorps
Tel./fax 046-25 21 19
mattsson.g@telia.com

J. PEDERSEN MYNTHANDEL

Norra Strandgatan 30
Box 1320
251 13 Helsingborg
Tel./fax 042-12 25 28
pedersen.mynt@telia.com
www.jpetersen.se

SELINS MYNTHANDEL AB

Regeringsgatan 6
Box 16 390
103 27 Stockholm
Tel. 08-411 50 81, fax 08-411 52 23
www.selinsmynthandel.se

SKARABÉ MYNT & GULD AB

Drottninggatan 10
411 14 Göteborg
Tel./fax 031-13 50 88
skarabe@telia.com
www.skarabe.eu

STRANDBERGS MYNTHANDEL & AKTIESAMLAREN AB

Arsenalsgatan 6
Box 7377
103 91 Stockholm
Tel. 08-611 01 10, 611 58 20
Fax 08-611 32 95
info@aktiesamlaren-bjb.se
www.aktiesamlaren.se
www.strandbergs-mynt.se

TAMCO NUMISMATICS

Box 6235
102 35 Stockholm
Tel. 070 631 58 09
tamco.num@telia.com

TICALEN MYNTHANDEL

Stureplatsen 3
411 39 Göteborg
Tel./fax 031-20 81 11
ticalen@gmail.com

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

Vasagatan 42
Box 490
101 29 Stockholm
Tel. 08-411 08 07, fax 08-21 21 96

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Sjöberg 1 • 147 91 Grödinge • Tel. 08-732 66 86 • 070 212 64 55

www.mynt.nu/smf/

**David Hendin – författaren till
Guide to Biblical coins – föreläser i
Göteborg vecka 20.
Se sidan 47 i förra numret av SNT.**

Söndag 12/5 kl. 15
i Judiska församlingen, Ö. Larmg. 12:
Upproren mot Rom.

Måndag 13/5 kl. 19
i Missionskyrkan, Övre Halleg. 27:
Judiska symboler.

Torsdag 16/5 kl. 15
på Humanisten, Renströmsgatan:
Upproren mot Rom.

Reservera:
Lördagen 14/9 för en *antik grekisk dag* med:
Stein Evensen, Oslo
Eleni Papaefthymiok, Aten
Anne Destrooper, Cypren
Barbara Lichocka, Warszawa

För information: gnt@gwindor.net

Pollett- och litteraturauktion

med material ur Börje Rådströms samlingar kommer att hållas på Vaksalaskolan i Uppsala den 25 maj, 2013. Medlemmar i SNF är inbjudna att delta i auktionen. En auktionskatalog kommer att framställas och försäljas till självkostnadspris. För vidare information om auktionen besök vår hemsida.

www.nku.nu

Numismatiska klubben i Uppsala
i samarbete med Svenska Pollettforeningen

FriMynt 2013

39:E INT. MYNT & FRIMÄRKSMÄSSAN

Välkommen!

27 april kl 11.00-18.00

IDROTTENS HUS

MELLERSTA STENBOCKSGATAN, HELSINGBORG, SVERIGE

www.frimynt.se

 HelsingborgsUtställningar • Drottninggatan 184, 254 33 Helsingborg • Tel 042-29 25 60 • Fax 042-29 20 83

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppge samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel. och fax 046-14 43 69
e-post: siv-gunnar@swipnet.se

HÅKAN WESTERLUND MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07

Öppet: måndag-torsdag 11-13

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt Sedlar Medaljer
Ordnar Nålmarken

Öppettider:
Vardagar 10.00 - 18.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

HB MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19 507
S-104 32 Stockholm 19

T-Rådmansgatan (uppgång Handelshögskolan)
☎ + fax 08-673 34 23

*Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar,
militaria och nålmarken, medaljer*

Öppet: vardagar 11-17, fredag 11-15

TILLBEHÖR FÖR MYNT, FRIMÄRKEN OCH VYKORT

till lågpris

HF FRIMÄRKEN

Lurendalsvägen 7, 439 62 Frillesås
Tel. 0340-65 04 57

www.hffrimarken.com • info@hffrimarken.com

AURUM AUKTIONER AB stockholm

Myntauktioner i Stockholm

Inlämning pågår!

*Vi söker alltid kvalitetsmynt, sedlar,
medaljer, polletter, ordnar..*

Tel. 08-660 20 70, vard. 9-13, info@aurumauktioner.se

www.aurumauktioner.se

Skarabé Mynt & Guld AB

köper och säljer

MYNT, SEDLAR
och MEDALJER

Föremål från antiken

Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg
Tel. 031-135 088
skarabe@telia.com - www.skarabe.eu
Öppet: Vardagar 10-18

MYNTAUKTION

i Stockholm Söndag 12 maj 2013

Auktionen innehåller bland annat ett omfattande avsnitt svenska färgsedlar

Några mynt vi har sålt tidigare:
(inklusive köparprovision)

1 daler 1594
"SIGIMVNDVS"
677.000:-

1/2 dukat 1747
Ädelfors
82.000:-

Norge 1/2 speciedaler 1873
181.000:-

Bättre mynt, sedlar och hela samlingar mottages till vårens andra myntauktion.

Kontakta oss för en förutsättningslös diskussion!

Vid större inlämning kan villkoren skräddarsys.

MYNTKOMANIET

Myntkompaniet
Svartengatan 6
116 20 Stockholm

Tfn: 08-678 32 17
Fax: 08-643 22 38

E-post: coins@philea.se
www.myntkompaniet.se/auktion

MYNTAUKTIONER

I SVERIGE AB

INLÄMNING PÅGÅR!

Efter det rekordstora intresset och de mycket höga priserna på mynt på vår föregående auktion, söker vi nu bättre enskilda objekt eller hela samlingar till auktion 9, som avhålls andra helgen i september.

STOCKHOLM. Daler 1559. Praktexemplar!
Såld på auktion 8 för 230.000 kronor (exklusive provision).

Kontakta Dan Carlberg under april månad för inlämning.
Vi finns på plats på FRIMYNT i Helsingborg lördagen den 27 april,
men även i stan innan eller efter mässan för t. ex. hembesök.

Vi har förmånliga säljarvillkor, de betydande kunderna och
målet att skapa överskott till numismatisk forskning och
publicering via Svenska Numismatiska Föreningen.

*Dan Carlberg, telefon: 070-999 06 09,
e-post: dan.carlberg@myntauktioner.se*

Myntauktioner i Sverige AB
Banérgatan 17 - 115 22 Stockholm
E-mail: info@myntauktioner.se - Telefon: 08-410 465 65
www.myntauktioner.se